

Олександр Ксенжук

здобувач,

Тернопільський національний економічний університет

**ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ІНТЕГРАЦІЮ
НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК У ГЛОБАЛЬНУ ІНДУСТРІЮ
ДОРОГОЦІННИХ МЕТАЛІВ ТА ДОРОГОЦІННОГО КАМІННЯ**

В останні десятиліття боротьба за ринки збуту під впливом процесів глобалізації загострила суперечності між країнами. Якщо традиційно розвинені світові ринки пережили не одну кризу, бо лідерами на них є економічно розвинені країни, і виробили вже певні заходи протидії кризовим явищем та нестабільності, то ринки, на яких об'єктом обігу є дорогоцінні метали та дорогоцінне каміння, зазнають постійних потрясінь. Складність управління на цих ринках посилюється тим, що основними суб'єктами є країни із невисоким рівнем економічного та соціального розвитку, високим рівнем тіньового сектору, неналежним державним контролем, низькою інвестиційною привабливістю. Тим більше, ці ринки функціонують незлагоджено, хоча залежні один від одного.

Інтеграція національних економік в глобальну індустрію дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння, як і будь який процес, характеризується суперечностями та проблемами. Ступінь інтеграції визначається рядом чинників, які можна поділити на внутрішні, які охоплюють стан розвитку економіки країни, рівень відкритості, стан ділової активності, та зовнішні, які формуються під впливом глобального середовища. Низка країн, що є лідерами у виробництві дорогоцінних металів та каміння, незважаючи на свій потенціал, не змогла використати це як конкурентну перевагу, а відтак стати активними гравцями на ринку та висувати свої умови іншим учасникам.

Для дорогоцінних металів характерною є функціональна бінарність, що обумовлена їх використанням як сировинного матеріалу для виробництва, так й інвестиційного інструменту, який є привабливим для інвесторів з точки зору стабільності. Проте в останні роки спостерігається значне коливання попиту на ці метали, причому із просторовою диверсифікацією. Так, найбільш розвиненим серед ринків дорогоцінних металів є ринок золота, закономірності функціонування якого мають свої особливості порівняно з іншими сировинними ринками. Кон'юнктура світового ринку золота істотно впливає на економіку країн та її основні макроекономічні показники, тому все частіше дослідники ставлять питання про зниження залежності економіки країн від тенденцій розвитку цього ринку. В свою чергу, цінова політика на ринку формується не лише під впливом попиту та пропозиції на золото, але й визначається політикою центральних банків, поведінкою інвесторів, валютною політикою та іншими чинниками. Зараз в світі працює понад 50 таких ринків: в Західній Європі (Лондон, Цюрих, Париж, Женева та ін.), в Азії (Бейрут, Китай, Токіо), в Америці (5 з них в США), в Африці (Каїр і ін.). За критерієм режиму, встановленого державними структурами, ринок золота можна визначити за однією з чотирьох категорій: світові (Лондон, Цюрих, Нью-Йорк, Чикаго, Сянган (Гонконг), Дубай і ін.), внутрішні вільні (Париж, Мілан, Стамбул, Ріо-де-Жанейро), місцеві контрольовані (Афіни, Каїр), «чорні» ринки. Міжнародні ринки золота розглядають як оптові ринки з обмеженим числом учасників, в якості яких виступають транснаціональні банки (Deutsche Bank AG, Barclays Bank PLC, JP Morgan Chase Bank і інші) [1].

Основним джерелом пропозиції золота на світовому ринку є його виробництво. Найбільшими золотодобувними державами є Китай, Австралія, США, ПАР, Перу і Канада. Росія закріпила за собою третє місце в десятці провідних країн з видобутку золота на 2018 р. П'ять золотодобувних країн в світі в 2018 р. це: Китай, Австралія, Росія, США, Канада. П'ять країн мають найбільший золотий запас: США, Німеччина, Італія, Франція, Китай. Росія знаходиться на 6-му місці. В цілому, розвиток золотодобувної галузі відбувається циклічно. Загальний рівень видобутку золота в світі істотно не змінюється. Проте, з урахуванням значного зростання рівня видобутку золота в Китаї, який спостерігається в останні роки, експерти з упевненістю говорять про перспективи істотного збільшення обсягів щорічного світового видобутку золота [2].

Основна частина золота добувається з золотоносних покладів, решта припадає на отримання металу з брухту або вторинної сировини. Згідно з доповіддю World Gold Council за 2018 рік, частка видобутого в світі золота останніми роками зростає, а частка золота, виробленого з брухту і вторсировини, з 2013 року щорічно скорочується [3].

Недостатньо оціненим серед дорогоцінних металів залишається срібло. Щодо попиту, то найбільше срібло використовується для промислових цілей. Щодо пропозиції, то основну частку займає

виробництво, бо вторинна переробка срібла є дуже дорогою. Найбільшою площадкою для торгівлі сріблом є Лондонський ринок, хоча на Нью-Йоркській та Шанхайській біржах активно торгують ф'ючерсами та опціонами. Основні видобувні компанії знаходяться в Латинській Америці, зокрема, в Перу й Мексиці, та Китаї, Росії, Австралії [4].

Світовий запас металів платинової групи становить 2,4 млн. унцій, найбільша частка якого зосереджена в Південній Африці (90,9%), відповідно 73% світового виробництва припадає на цю країну [5]. Запасами платини володіють також Росія та Зімбабве. За останні п'ять років від 72% до 78% загального річного обсягу постачання платини припадає на первинний видобуток. Проте для цього ринку спостерігається значна волатильність. Важливим споживачем платини є автомобільна промисловість, тому будь-які зміни на цьому ринку впливають на її цінову пропозицію. Разом з тим, зростає промислове споживання платини. Водночас, ринок платини залежить від протекціоністських заходів країн щодо захисту національного ринку та застосування митних регуляторів на товари, для виробництва яких використовується платина. Прикладом останніх років є підвищення ставок мита на імпорт автомобілів, зокрема до такої практики вдалися США у 2018 р., а основними торговельними партнерами для країни є країни-члени Європейського Союзу.

Розвиток ринку дорогоцінного каміння під впливом процесів глобальної нестабільності та коливань на фінансових ринках відбувається динамічно та іноді непрогнозовано. Дослідження підтверджують значну просторову відмінність щодо видобутку дорогоцінного каміння та їхнього споживання. Інвестиційно привабливими залишається дорогоцінне каміння та ювелірні вироби з них. Разом з тим, країни, в яких видобувають найбільш запитуване на ринку дорогоцінне каміння, не отримують економічного ефекту від видобутку та стають залежні від стратегії іноземних компаній, які отримали певну частку ринку (такі тенденції стосуються, передусім, країн Африки).

Особливістю проаналізованих ринків є й те, що вони об'єднують різні сфери та галузі, тому об'єктивною є потреба у формуванні індустрії дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння. Зазначимо, що відсутність законодавчо визначеного такого поняття як індустрія дорогоцінних металів та дорогоцінного каміння дещо ускладнює процес її формування та структурування. Індустрія має системний та комплексний характер, тому може розглядатися з різних підходів: інституційного, структурного, функціонального, просторового та ін. Такий комплексний підхід дасть змогу зрівноважити до певної міри інтереси усіх учасників індустрії та стабілізувати стан ринків, використати для країн максимально можливі вигоди від інтеграції в цю індустрію.

Список використаних джерел

1. World Investment Report 2018: Reforming International Investment Governance / United Nations Publications. – Geneva, 2018. – Режим доступу: <http://www.un.org/>
2. World Gold Council «Supply and Demand», «Gold Demand Trends». – London, 2018.
3. Research: Gold price in a range of currencies since – Режим доступу: <http://www.gold.org>
4. World silver survey 2018 - The Silver Institute – Режим доступу: <https://www.silverinstitute.org/wp-content/uploads/2018/04/WSS-2018>.
5. Global Platinum Mining to 2022 – Режим доступу: <https://www.globaldata.com/store/report/gdmmgp003mr--global-platinum-mining-to-2022/>